

Istorija je kaže latinska poslovice *magistra vitae est* – učiteljica života. Postoje različite istorije. Ispričane i neispričane istine, istorijska nagađanja i nedoumice. A kako može da se krene napred i gde se stiže ako se sakriju koreni, zaboravi prošlost i iskrive činjenice? Imali smo privilegiju i čast da nam deo neispričane istorije, ili nedovoljno potencirane i važne sentence svoje porodice, dokumentovano tačno poveri jedan od članova slavne loze Rajačić, Petar baron Rajačić, potomak šestog srpskog patrijarha.

Baron Rajačić je četvrto koleno u generaciji srpskog crkvenog velikodostojnika, rođenog u istoj kući u Lučanima, kod Brinja u Lici, u kojoj i patrijarh Josif Rajačić. Akademik Petar baron Rajačić, diplomirani ekonomista, jedan je od četiri sina Đure i Julke Rajačić, u vreme predratnih zbivanja napušta karijeru privrednika i političara u Hrvatskoj da bi od devedesetih godina boravio u Ljubljani, Nađ-Kanjiži, Novom Sadu, Budimpešti i Beogradu. Predsednik je Akademije inovacijskih nauka u Beogradu, profesor i zagovornik ideje izgradnje Inovativno-razvojnog centra, Teslinog tornja u Beogradu.

Nikada se nije odrekao Brinja, niti svojih korena, mada su tamo teroristi 1992 godine ubili njegovog brata Vladimira.

Jedna od zadatih životnih misija, koje je Petar baron Rajačić sebi postavio je rasvetljavanje imena i dela svog najpoznatijeg pretka, patrijarha Rajačića, jer životi nekih ljudi su jednostavno toliko bogati da ih sveukupna naučna stvarnost ne može obuhatiti. Jedna takva ličnost je zasigurno Josif Rajačić, patrijarh srpski (1848-1861), baron Brinjski. Ovo je priča ispričana naizust, bez pauze i premišljanja, onako kako se samo istine kazuju, a izgovorio ju je Petar baron Rajačić:

- Josif Rajačić je rođen 20. jula 1785. godine u Lici, u vreme kada je to bila Vojna krajina, posebna vojno-teritorijalna jedinica pod komandom bečkoga dvora i Ratnoga veća, nastala sa ciljem stvaranja protivturskog vojnog odbrambenog pojasa. Bila je to zasebna vojna država u Habsburškoj monarhiji. Patrijarh Rajačić je potomak loze koja je još u staroj Hercegovini 1409.godine dobila kneževsko dostojanstvo, a koje je 1642. godine naselila krašku visoravan između Kapele i Velebita, na teritoriji tadašnjeg Ogulinskog graničarskog puka, Habzburške monarhije, današnje Hrvatske. Naš predak, banjalučki knez Rajak, došao je na poziv hrišćanskih nemačkih vlasti, koje su mu obećale znatne privilegije i slobode za njegove ljude, a ujedno to je bio i otklon od sve prisutnije islamizacije. Rajak je pod okriljem noći i pod pratnjom senjskih oficira i vojske prešao granicu, kod Drenova Klanca, i sa sobom doveo 2.500 duša u puste predele pogranične visoravni. Stacionirao se u selu Lučane na severozapadnom delu Brinjske kotline, gde je bio i frankopanski grad Kula – Sokolac, koja nikada nije bila pod Turcima (tome je kasnije doprineo, kao i oslobađanju Like, upravo moćni knez Rajak). Rajak je došao u to vreme, a hroničari zapisali, sa 300 konjanika, obiljem stoke i dobro odevenim ljudima, tako da

je domiciono stanovništvo izvelo zaključak da se radi o veoma bogatim ljudima. Zašto? U ta vremena u Turskoj krajini-Serhatu, pravoslavni Srbi su imali određene verske i samoupravne slobode pod svojim kneževima, da bi što odanije branili granice i obezbeđivali hranu za buduće vojne. Habzburško carstvo je tu savršenu vojnu organizaciju, koja je vladala u Serhatu, gotovo preslikala na svoju Vojnu krajinu, tako da su Srbi u Vojnoj krajini imali određena saoupravna prava pod svojim knezovima, koji su vršili i neku vrstu policijske službe i sudske službe nižeg ranga. Srbi su ovde došli na poziv Carevine i kaoiskusni ratnici preko potrebni. Dakle, Srbi ovde nisu bili raja, nego slobodni i privilegovani ratnici i seljaci u svojoj veri i svom posedu. Za uzvrat, srpsko stanovništvo imalo je obavezu da brani granicu Habsburškog carstva. Rajak, banjalučki, a sada lučanski knez, je naselio teritoriju koja je imala sedam izvora vode, kao da je Bog hteo tako da ih rasporedi, na 400 do 500 metara udaljenih jedno od drugog. Na tom prostoru pridošlice su razvile, za ono vreme, dosta bogat život. Godine 1645. došlo je do pobune između doseljenika, Rajakovih sledbenika i domicionih Hrvata, i verovatno nekih drugih došljaka koji su uzeli katoličku veru, i ta buna je bila dosta oštra. Ugušili su je austrijski, odnosno senjski kapetani, a mir su potpisali sveštenik Manojlo, Rajakov stric i Rajak, stavljajući potpis na međanske listine starom ćirilicom, dok je zastavnik Mesić potpisao krstom i prstom. To znači da je porodica Rajak bila pismena i u ta stara vremena, i od tada do današnjih dana gospodar te porodice nikada nije bio nepismen. Retko je naći i danas porodicu u Srbiji koja gaji četiri stotine godina pismenosti - s ne malim ponosom podvlači gospodin Petar baron Rajačić.

- Rajakov stric, sveštenik Manojlo 1629. godine, kao prethodnica naseljavanju, u mestu Gornji Lučani, izgradio je malu crkvu posvećenu svetom Petru za duhovni život ljudi koji su tu ranije prebegli i došli. Kasnije je sagrađena crkva Sv. Nikole, na Rajakovim donjim imanjima u D. Lučanu, najveća u Lici, jer je Lučan i bio najveća lička parohija. Lučanski, sada već ober-knez Rajak je u neposrednoj blizini crkvice sagrađio svoju kuću-kneževski dvor- gotovo metar debelih kamenih zidova, vezanih živim krečom, kao utvrdu a kraj nje i odbrambenu kulu, i u toj kući živeli su potomci Rajakovi, mahom sveštrenici i vojnici. U toj kući u Gornjem Lučanu bilo je jedno vreme i sedište lučanske kompanije (kasnije je bila poznata po patrijarhovom sinovcu baronu Konstantinu, kao Kocina kuća). U njoj se rodio Janko, sveštenik i otac prote Luke i Luka, sveštenik i otac Ilije Rajačića, potonjeg Josifa Rajačića, takođe rođenog u toj kući. U njoj je rođen i Petar baron Rajačić. Ilija Rajačić je osnovna znanja sticao u brinjskoj nemačkoj školi, nakon koje je otišao u Karlovac i Zagreb, a potom u Sremske Karlovce. Po završetku karlovačke gimnazije otišao je na studije Liceja u Segedin, a potom na studije lepe književnosti, umetnosti i prava u Beč. Rajačića, već pri kraju studija, zadesio je u Beču rat sa Francuzima i doveo je do zastoja u njegovom obrazovanju. Ilija je priključen đaćkom bataljonu 1809. godine, koji je branio carski presto sa puškom u ruci dok su njegovom Likom vladali Francuzi. Lika je tada potpadala pod francusku vlast i njegov otac je bio primoran da traži da se njegov sin vrati iz Beča, da dođe kući, kako ne bi imao problema sa francuskom vlašću na području Like. Ilija Rajačić se iste godine vratio kući i godinu dana je čuvao stoku, toliko učen, toliko mudar i toliko pametan. Francuzi su želeli da dođe da radi u njihovoj upravi, ali on je to odbio, jer je smatrao da nije školu učio da služi tuđinu, nego svom narodu. Zbog prekinutih studija stavio se na raspolaganje svom nadležnom episkopu gornjokarlovačkom Mojsiju Miokoviću, koji ga je zamonašio 10. aprila 1810. godine u manastiru Gomirje i u samo godinu dana prešao desetak crkvenih redova i postao arhimandrid manastira Gomirje. U Gomirju je naišao na podosta problema: bratija je bila raspuštena, a tu je bila i birtija gde se pijanstvo nije dalo isključiti. Rajačić je ukinuo birtiju i nametnuo odedenu disciplinu sveštenstvu. U manastiru Gomirje, dolaskom Rajačića, prepisivale su se i prevodile knjige, radila je likovna radionica, crtale su se

freske i uopšte, arhimandrid je postavio manastirski život na drugačije osnove. Manastir Gomirje je dosta značajan za istoriju srpskog naroda, jer je to bio najveći manastir u srpstvu. Zašto najveći? Jer je opsluživao preko tri stotine hiljada duša. A ako znamo da u to vreme, cela Srbija nije imala više od 700-800.000 ljudi, tj. da je u Austrijskoj carevini 1848. godine bili 1.200.000 Srba, to govori da je to bio veliki manastir velikog srpstva u prvoj polovini XIX veka.

- U vreme kada je gornjokarlovački vladika bolovao, šest godina ga je zamenjivao Josif Rajačić. Arhimandrid gomirski je pomagao svom vladiki Mijokoviću, i realno očekivao da će posle smrti vladike on zasesti u vladičansku stolicu međutim, to se nije dogodilo. Razlog protiv njega bio je sporni prevod sinodskog katehizma iz 1774. godine sa staroslovenskog na prosti narodni govor, koji je ovaj 1817. godine vrlo brzo i vrlo dobro uradio i to mu je tadašnji mitropolit karlovački Stefan Stratimirović (1790-1836) zamerio. On nije znao da je Rajačić to radio po nalogu svog vladike. Tek kada je to mitropolit Stratimirović doznao, imenovao je Rajačića, čoveka, velikog obrazovanja i široke kulture (govorio je osam svetskih jezika) i politički nekompromitovanog, u Karlovcima 1829. godine za „episkopa Dalmatinskago, Istrijskago, Dubrovničkago, Kastel-Novago, Kotora, Budvi Popi i proćih mjest i predjelov vseja Epahii“, sa sedištem u Šibeniku. Rajačić je toplo dočekan od vaskolikog srpstva. Preko 5.000 duša ga je dočekalo samo u Kninu, da ne govorimo o Šibeniku. Njegovim dolaskom bio je normalizovan crkveni život Dalmatinske eparhije, koja se prostirala od Istre do Boke Kotorske. Za vreme guvernera Franje Tomašića i vladike Rajačića u Dalmaciji su razvijani dobri odnosi kako među njima dvojicom, Srbinom i Hrvatom, tako i među njihovim narodima. Liturgije vladike Rajačića dolazili su da slušaju i pravoslavci i katolici. On je shvatio da se u Dalmaciji tada teško živelo, da je pored duhovne hrane ljudima potrebna i fizička hrana. Uspeo je da osnuje klerikalnu školu i pozvao je profesore iz Sremskih Karlovaca da na osnovanom sveštenučkom seminaru pomognu izučavanje predmeta poput pčelarstva, povrtarstva, vinogradarstva i vinarstva, da se pomogne tamošnjem stanovništvu sa što većim praktičnim znanjima. Ali, austrijske vlasti se nisu odrekle svojih prozelitističkih namera. One ovde nisu imale potrebe davati privilegije, jer su Dalmaciju sabljom zauzele. Njima nije odgovarao dobar odnos ova dva narodu odana muža, guvernera i vladike. Dok je tolerantan guverner Tomašić u Beču preporučivao Rajačićeve planove o uređenju crkvenih poslova u Dalmaciji, osnivanju bogoslovije i unapređenju sveštenučkog stanja, tamo su ti planovi menjani ili suspendovani. Umesto podrške Rajačiću su iz Beča stizali zahtevi da se iz dalmatinskih crkava uklone ruske bogoslužbene knjige, koje će se zameniti knjigama štampanim u Austriji. Rajačić se tome odupirao i dokazivao kako u upotrebi ruskih bogoslužbenih knjiga nema nikakve političke opasnosti. Uspeo je tek kad je utvrdio vrlo visoku cenu za njihovo preštampavanje. Bio je u velikom problemu sa unijaćenjem. Zadarski biskup, Josip Franjo di Paola Nowak (1823-1843), vršio je veliki pritisak na uniju, koju je carski dvor podržavao, jer to su vremena kada nema turske pretnje i kada se uređuje austrijska država, i kada se na diplomatski način želi da uvede drugi car, druga vera. Rajačić se opirao uniji ne zato da bi vernicima ograničio pravo izbora, već zato što je smatrao da ljudima ne treba ništa silom nametati. Ako se neko dobrovoljno opredelio za drugu veru, onda mu on to nije branio, ali ako se to radilo dekretima, ucenama i pretnjama onda je on hteo da zaštiti svoj narod i svoju veru i njegovu samobitnost.

Car Ferdinand V (1835-1848) je sklonio Franju Tomašića sa mesta guvernera i doveo grofa Vencelava Lilenberga, koji nije imao milosti, i koji je izvršavao carske naredbe bespogovorno. Rajačić je mnogo pisama uputio caru, bez vidnog uspeha, ali je bio u milosti svoga naroda. O tome govori pastoralna poseta do Drača u Albaniji, dokle se protezala njegova inceza. Kada je obilazio svoju pastvu, veliki broj fregata se tada nalazilo u Jadranu, kako bi pozdravile svoga

vladiku. Pri tom su ispaljivani plotuni sa brodova, tako da kada je stigao u Dubrovnik, iskupilo se na Stradunu mnoštvo sveta da ga pozdravi, na veliko iznenađenje tadašnjeg dubrovačkog biskupa Đuričea. Hroničari toga vremena beleže da je gorelo preko 1.000 sveća, samo u Dubrovniku. To je bio događaj kakav se nije pamtio u istoriji Dubrovnika, po pitanju pravoslavne vere.

Nakon toga, Rajačić je otišao u Paštroviće i Krivošije, i tamo izvršio mirenje krvne osvete i na Prevlaci osveštao temelje pravoslavne crkve. Tako je on povratio veru u pravoslavnu crkvu u Dalmaciji. Putujući do Kotora više od četrdeset brodica ga je pratilo. Ceo Kotor je bio u zastavama. To je bilo frenetično raspoloženje. Ipak car je, kada je biskup napisao pismo da je to „gotovo nemoguće da u Dubrovniku takvo oduševljenje postoji“, shvatio da se radi o moćnoj i obrazovanoj osobi i premestio ga je 1834. godine u Vršac.

-Rajačić je u Vršac došao 1834. godine i susreo se sa novom etničkom zajednicom - Rumunima, koji su od kraja XVII veka bili unutar Karlovačke mitropolije, a probuđeni, tokom XIX veka tražili autonomiju crkve, svoju autokefalnost. Rajačić je tada bio u sličnoj situaciji kao i u Dalmaciji. U Vršačkoj je eparhiji tada sve vrvelo od nezadovoljstva. Godine 1836. Rajačić se suočava sa još jednim problemom u tom gradu, sa epidemijom azijske kolere. Rajačić, kao obrazovan čovek, četrdeset godina pre Roberta Koha, je otkrio da se bolest ne prenosi direktnim kontaktom sa bolesnikom već da je to bolest prljavih ruku, hrane i zagađene vode. To je njegova poslanica koja je mnoge vojvođane spasila od sigurne smrti. A on je hrabro odlazio među ljude i krepio ih, pogotovo one koje je porodica napustila, i vraćao ih u život.

Gde je vladika Rajačić službovao, svuda je duhovno uzdizao i prosvećivao svoj narod. Tako je on po dolasku u Vršac udario temelje vršačkoj gimnaziji svojim prilogom od 3.800 forinti. Nije nikakvo čudo što su ga zavolele ljudi u Vojvodini, kao što je to bio slučaj prethodno sa Dalmatincima, Slavoncima i Krajišnjicima. Imajući vidna dela i veliki ugled u narodu, vladika Rajačić je posle smrti mitropolita Stefana Stankovića (1837-1841), realno očekivao da bude izabran za njegovog naslednika, ali su tada vladike, koje su u raskoši živele, malo marile za narodne interese. Godine 1842, kada je sazvan narodnocrkveni sabor za izbor novog mitropolita, iz Beča je, preko carskog emisara došla poruka da će, ukoliko se ne usaglase vladike, na čelo mitropolije car postaviti jednog od vladika. Već na prvom glasanju Rajačić je od mogućih 75 dobio čak 48 glasova, temišvarski episkop Pantelejmon Živković 24, a budimski episkop Platon Atanacković samo 3 glasa. Pri drugom glasanju Rajačić je dobio još dva glasa, ali je za pravovaljan izbor kandidat tebao da bude jednoglasno izabran. Izborni sabor se tada odrekao svojeg prava i Car je imenovao Josifa Rajačića za mitropolita. Rajačić je bio toliko razočaran načinom na koji je izabran da nije održao govor koji je pripremio.

- Josif Rajačić je imenovan za mitropolita u praskozorje radikalnih promena koje su se širile Evropom, i koje je, velikim delom nosio u sebi. Borio se za prava svojih Srba, za slobodu svoga jezika, tražio je univerzitet u Karlovcima, tražio je muzej, arhiv i mnogo što-šta da se napravi u Karlovcima. Želeo je da se stvori jedan centar u kojem će Srbi moći da se okupljaju, koji će biti i kulturni i duhovni i obrazovni centar srpskog naroda. Patrijarh Josif Rajačić je bio prosvetitelj, i ubeđivao je sve bogatije ljude da svoju decu školuju na svetskim univerzitetima. U njegovo vreme je Srbija, procentualno, imala najviše studenata od svih zemalja u Evropi. Zalagao se lično da veliki broj momaka ode na studije u inostranstvo. Pripremao je i školovao ljude da kada se vrte preuzmu odgovornosti i da se zalažu za egzistencionalna i pravna pitanja svoga naroda, ali koji će 1848. nošeni revolucionarnim talasom pokrenuti nacionalnu buru u Vojvodini. Posle izbijanja revolucije u Mađarskoj (15.mart 1848), delegacija studentske srpske omladine dostavila je na zasedanju mađarskog sabora u Požunu, zahteve za ravnopravnim položajem

Srba u Ugarskoj. Rajačić je u tim vremenima Srbe u Monarhiji i njihove napredne, ali mlade snage, hteo koliko god je to moguće više da sačuva od svih tih političkih gibanja i pokušao da diplomatskim putem dogovori sa Mađarima da budu liberalniji u odnosima prema Srbima, da ne uvode toliku mađarizaciju, da ne pokrštavaju Srbe i da ne menjaju njihova imena, da im ne nameću njihov jezik, da im daju određene slobode, i da Ugarska neće imati nikakvih problema sa Srbima, ako to učine. Međutim, Lajoš Košut je rekao da u njegovoj državi može biti samo jedan jezik, jedan vladar i jedna vera. To je izazvalo buru nezadovoljstva među slavenskim narodima u Ugarskom kraljevstvu. Rajačić je pokušao sa delegacijom, u kojoj je bio i mladi Đorđe Stratimirović, da se dogovore, međutim, pregovori su propali. Košut je rekao da ko takva prava traži može samo sabljom da ih izvojuje. Mađarska vlada na zahteve srpske inteligencije nije gledala blagonaklono, već ih je okarakterisala kao srpski separatizam. Pred kraj tog zasedanja, a nakon Košutovog odbijanja novosadske deputacije, vodeći omladinci na čijem čelu je stajao Svetozar Miletić, odlučili su da se vrate kući i upozore narod s namerama mađarske vlade i pripreme ga za nastupajuće događaje. Mitropolit se povukao u Sremske Karlovce i sazvao narodni sabor za 13. maj 1848. godine. Rajačić je vrlo dobro znao šta srpska intelektualna omladina sprema ali, kao svešteno lice nije smeo biti direktno umešan. Tek kasnije, kada je Rajačić izašao sa gotovim programom, i kada su ti mladi ljudi iz Novog Sada krenuli prema Karlovcima, i kada se stavio na čelo pokreta i rekao: - Mi ćemo biti sa svojim narodom, bilo je jasno da se on pomno pripremao. Posle svečanog bogoslužjenja otvorio je Majsku skupštinu, kojoj su prisustvovala delegacije iz celog Srpstva i na kojoj su Srbi proglasili Srpsku Vojvodinu, koja se sastojala od Srema, Banata, Bačke i Baranje, a za vojvodu je izabran Stevan Šupljikac. Josif Rajačić je uzvisio srpsku mitropoliju na nivo patrijaršije a narod njega u Sremskog patrijarha. Tako smo dobili Autonomiju Vojvodine nakon sto godina svog patrijarha i patrijaršiju, jer su nam Turci Pečku patrijaršiju ukinuli davne 1766 godine. (Srpska kruna sletila na glavu, srpskom sinu na plavom Dunavu. Sto godina čekala je ona, da je srpska pozdravljaju zvona). Izabran je i narodni odbor kao privremena vlada Srpske Vojvodine na čelu s patrijarhom Rajačićem.

Rajačić je otišao u Beč da odluke Majske skupštine predoči caru, i molio je svoje pomoćnike i mladog Stratimirovića da budu koliko god je moguće suzdržani, da ne uvlače u rat ili bitku tada nenaoružan narod. U to vreme, Rajačić je još uvek pokušavao da sukob reši diplomatskim putem. Izvojevao je u Beču da ga car prizna za patrijarha, da prizna Srpsku Vojvodinu i da postavi vojvodu Stevana Šupljikca za srpskog vojvodu, koji je u to vreme bio sa maršalom Radeckim na bojištima Italije i Lombardije. Ali, mladi ljudi na napad, koji su Mađari izvršili na Karlovce, odgovorili su vatrom i sukob je bio neminovan. Tako da je Rajačić gurnut u sukob, bio primoran i da predvodi vojsku i narod u toj borbi. Na kraju, Srbi su izvojevali niz pobeda, koje je postigao Đorđe Stratimirović kao vožd, uz pomoć pruženu od strane dobrovoljca iz Kneževine Srbije, na čelu sa vojvodom Stevanom Knićaninom. Posle poraza mađarske revolucije, odlukom austrijskog cara, u novembru 1849. godine, formirana je jedna zasebna austrijska pokrajina nazvana Vojvodstvo Srbija i Tamiški Banat, koja se sastojala od Banata, Bačke i Srema. Pokrajinom je upravljao austrijski guverner, čije se sedište nalazilo u Temišvaru, a titula vojvode je pripadala austrijskom caru. Službeni jezici Vojvodine bili su nemački i ilirski (srpski). Na taj način obesmišljen je dobar deo onih ciljeva za koje su se Srbi borili, i mada je ona ukinuta 1860. godine i priključena Ugarskoj, ostala je jedna trajna, politička tvorevina iz tog vremena, Vojvodina, što je bio preduslov da se 1918. godine Vojvodina prisajedini matici Srbiji. Da tog čina Rajačićevog nije bilo u to vreme, nisam siguran da bi ikada Vojvodina bila u sastavu Srbije. Zato Rajačiću možemo biti zahvalni, i svim hrabrim ljudima iz tih revolucionarnih godina, koji su

žrtvovali svoje živote da udare temelje budućnosti Srpske Vojvodine.

- Kada je Rajačić bio prisiljen da vodi taj rat, on je izašao pred svoju vojsku i izrekao jednu zakletvu koju nijedan vojskovođa, ni jedan crkveni velokodostojnik, ni jedan vladar u istoriji čovečanstva, koliko mi je poznato, nije izrekao. On je tada rekao:

Evo ja kao prvostolnik srpske pravoslavne crkve i kao upravitelj izričem kletvu na svakog pravoslavnog sina. Proklet bio svaki onaj koji bez krajnje nužde robi, pali i seče, koji nevinost u devojaka i žena ne brani i ne hrani, koji trud i muku svog sugrađana ne štiti i ne brani, ma koje on vere i nacije bio, a blagoslov božiji prizovem svakom srpskom sinu koji kao stijena pred neprijateljem stoji. Ako naš neprijatelj robi, pali, seče, ostavimo njemu prokletstvo sveta i osudu Boga, mi budimo dični junaci, ponosni na svoje pretke, Nemanju; Lazara, Svetog Savu itd. To je ostao osnovni postulat višeg zaveta, poštenja i odnosa prema životu i ljudima. Bio je ponos srpskom narodu, iako ga danas mnogi namerno zaboravljaju i žele ga devalvirati. Ostavio nam je Vojvodinu, patrijaršiju, karlovačku gimnaziju na višem nivou, osnovao je Arhiv, Botaničku baštu, izgradio novi dvor-konzistoriju, uveo protokol i gardu, dao napisati Prvi srpski kuvar, zadužio Kornelija Stankovića i pomogao mu da uvede višeglasno pevanje u crkve i hramova. Uniformisao je sveštenstvo i ustanovio jednoobraznu liturgiju, jer su se do tada Bogu obraćali kako je ko znao. Jednom rečju reformisao je srpsku pravoslavnu crkvu i izborio se da se ista izjednači sa tadašnjim crkvama Evrope. Učinio je da se srpski narod zove svojim imenom, a ne Raci, i da se naša crkva zove Srpska pravoslavna crkva.

- Patrijarh Rajačić je involviran i u istoriju Hrvata, jer je ustoličio bana Jelačića. U istoriji Zagreba se do tada, ne pamti da je neko bio tako dočekan, kao što su Zagrepčani 4. juna 1848. godine dočekali patrijarha, koji je šestopregom iz Sremskih Karlovaca ušao u Zagreb. Kada se saznalo za njegov dolazak u Zagreb, zazvonila su sva zvona sa zagrebačkih crkava, pucalo se iz mužara (topova). Bio je to srdačan doček ponosnog i odvažnog zemljaka, u teškim vremenima nacionalne ugroženosti, kojem se tada nudilo da bude i vođa koalicije. Patrijarh je prolazio kroz špalir ljudi, bakljade i pratio ga je odred konjice tadašnjeg nadbiskupa Juraja Haulika, koji se tada nije nalazio u Zagrebu, verovatno se bojeći da se ne zameri Caru ili Papi ili nešto drugo što istorija još nije utvrdila. Ban Jelačić je u Sabornici pored dvije sveće, sa dignuta tri prsta ponavljajući za patrijarhom Rajačićem izgovorio prisegu (zakletvu). Narod je sa oduševljenjem popratio taj događaj i nosio ih na rukama Markovim trgom. U pravoslavnoj crkvi Sv. Preobraženja, kasnije je ponovio prisegu na vernost i srpskom narodu. To su mu zamerili tadašnji katolički prelati, međutim, to su vremena kada su njih dvojica morala biti zajedno, da se odbrane od mađarizacije, u to vreme kada su im ciljevi bili bliski, zajednički. Patrijarh Rajačić je uvek govorio da Srbi i Hrvati jesu braća, ali isti narod nisu, da oni mogu kao braća da žive, ali da svako živi na svome i da žive jedni pored drugih u zadovoljstvu i sreći. Kada se u Karlovcima dogodio jedan sukob između pravoslavnih i katolika, Rajačić je tada prokleo svakog pravoslavnog sina koji diže ruku na svog katoličkog brata, jer je to ista hrišćanska religija, isti ljudi i nije dozvoljavao da se bilo šta remeti između Srba, Mađara, Hrvata, Nemaca i svih onih koji su živeli u Vojvodini. Smatrao je da oni svi imaju pravo da žive sa svojim verozakonima i na prstoru Vojvodine i na taj način stvaraju jedinstvo i blagostanje.

- Patrijarh Rajačić je 1861. godine dobio i baronsku titulu sa naslednim redom svojih sinovaca. Baronska titula glasi na barona Brinjskoga. Jedan od njegovih sinovaca, Aleksandar, došao je iz Brinja u Sremske Karlovce, i formirao je baronsku brinjsku lozu u Karlovcima. Baronska loza Brinjska je ostala živa i još i danas ima potomaka, dok je karlovačka izumrla 1947. godine, nakon nacionalizacije dvora. Joca Rajačić je umro, a Vlada Rajačić je bio jedan od organizatora ustanka u Sremskim Karlovcima. Kada je sa Banstola poveo narod sa oružjem, koje je držao u

svojoj lovačkoj sobi, nestalo mu je municije. Došavši do dvora da uzme municiju, ustaše i GESTAPO su opkolile dvor i on se ubio, jer nije hteo živ da se preda. Tako se prekinula ta slavna porodica u Karlovcima. Hroničari vremena su pisali o svadbi u Somboru, koju je imao Vlada, kada se ženio devojkom iz poznate somborske porodice, ćerkom somborskog advokata sa kojom je živeo u prekrasnoj vili. Baron Vlada je jedno vreme bio i župan somborski. Nažalost, posle pobačaja, njegova žena je doživela nervni slom i u kovinskoj bolnici doživela sto godina. Umrkla je 1967. godine, a da nikada nije postala majkom.

Baron Vlada je pozivao mog oca barona Đuru Rajačića još 1937. godine da dođe u Karlovce, podrži lozu i nasledi dvor, ali je moj otac u to vreme dobro živeo u Brinju, imao je lepu kuću i 25 hektara zemlje, što je za one prilike bilo sasvim lepo. Porodica Rajačić je u Brinju imala dve velike kuće, gostione i trgovine. Moja porodica je bila, od vremena dolaska u te krajeve, moćna i značajna, bavila se trgovinom, prometom i prevozom. Preko Brinja je vodio jedini put od Zagreba do Sinja, tada glavne izvozne luke Ugarske, kojim su prolazili karavani, a kasnije i zaprega, kada je napravljena Jozefinska cesta. Sigurno da se radilo o jednoj imućnoj porodici koja je odškolovala 43, ili čak 44 sveštena lica. Iz porodice je bilo dosta doktora nauka, oficira, privrednika. Naša porodica i danas ima poznate ljude koji nose slavu te porodice i održavaju tradiciju. Mi smo kao porodica sve preduzeli da zaštitimo kuću kneza Rajaka i kuću patrijarha Rajačića, da rodna kuća patrijarha u Lučanima, kod Brinja u Lici, postane duhovni centar i muzej i da se obnovi crkva, koja je tu bila pre četiri veka, koja je izdržala sva ta vremena i nedaće. Pokrenuli smo inicijativu da to bude svesrpski spomenik i da u nju može da dođe svaki Srbin, i svaki drugi dobronameran građanin ili turista. U tome imamo podršku predsednika Republike Hrvatske i Ministarstva za kulturu, kao i predsednika Vlade AP Vojvodine dr Bojana Pajtića. Jedini koji je nešto do sada po tom pitanju konkretno učinio je predsednik SNV, prof. dr Milorad Pupovac, koji je dao istu očistiti i pripremiti za obnovu. Uvereni smo da će i drugi slediti njegov primer. Posebno smo uvereni da će hrvatske vlasti nakon 20 godina od ubistva poslednjeg barona, koji je čuvao tradiciju baronske kuće u Lučanu, Vlade Rajačića, preduzeti konkretne mere da se ubojice pronađu i kazne i da se njegovoj deci bar delimično nadoknadi šteta. Sramno je da kuća nevino stradalog Vlade, samo zato što je bio Srbin i što mu je predak ustoličio bana Jelačića, ostane razrušena, a teroristi nekažnjeni. Verujemo da će nam u tome pomoći demokratske vlasti i da će baronske kuće Evrope dići svoj glas protiv takve nepravde. Ove godine navršava se 160 godina od upokojenja patrijarha Rajačića. Prvog dana decembra 1861. godine zaklopio je svoje oči patrijarh srpski i baron brinjski Josif Rajačić. Sav svoj život posvetio je svom narodu i svom spasitelju. Njegovo ogromno delo, koje nam je ostavio, danas vaskrsava i sve više i više se spominje i siguran sam, da njegovo vreme tek dolazi. Ima već ozbiljnih inicijativa za predlog da se proglasi za sveca. Malo je naroda koji takvu ličnost već ne bi proglasio. Jer njegovi postulati su postulati najvećeg dometa današnje Evrope. Vredelo bi objaviti njegov govor na proklamovanju Vojvodine Srpske, kada se on pita "O, da li će nas ikada ogrejati ono toplo evropejsko sunce, slobode i blagodati". Eto i mi se još uvek pitamo to isto. Patrijarh Josif Rajačić je bio naš prvi evropejac, baron evropski i naš legalista i legitimista, kojega je tadašnja Evropa cenila. Uvereni smo da će Crkva obeležiti 1. decembar (13.12), tj. 150 - godišnjicu upokojenja Parastosom i da će naš narod učiniti sve da mu zaštiti rodnu kuću i očuva je kao spomenik kulture i duha srpskog naroda.